

בס"ד. י"ט כסלו, ה'תשי"ט

(הנחה בלתי מוגה)

פדה בשלום נפשי, ומבאר אדמו"ר הזקן בעל השמחה באגה"ק², שזהו"ע אין ישראל נגאלין אלא בצדקה³, כי צדקה נקראת בשם שלום, כדאיתא בגמרא במסכת בבא בתרא⁴ כל צדקה וחסד שישראל עושין בעוה"ז שלום גדול כו' בין ישראל לאביהם שבשמים, וכן איתא בזהר⁵ דצדקה דא הוא שלום, וזהו שע"י ענין הצדקה, ענין השלום, נעשה ענין הפדי' והגאולה. ומקדים לבאר, שבענין העבודה לה', שכללותה הוא עבודת התפלה, שעו"נ⁶ אליך הוי' נפשי אשא, ישנם שני אופני עבודה. עבודה מצד חיצוניות הלב, ועבודה מצד פנימיות הלב. דהנה, תכלית העבודה צריכה להיות בפנימיות הלב, שזהו מ"ש⁷ את פניך הוי' אבקש, שלכן צריך להיות בקשו פני⁸, וענינו בעבודת התפלה היא האהבה שמצד פנימיות הלב שהיא למעלה מטעם ודעת, ונקראת בשם היסח הדעת, כי בחינה זו היא למעלה מדעת האדם והתבוננותו בגדולת ה', רק היא בחינת מתנה נתונה מאת ה' (וע"ד מ"ש⁹ עבודת מתנה אתן את כהונתכם). אך אין כל אדם זוכה למדרגה זו (שתהי' עבודתו מצד פנימיות הלב), לפי שבחינה זו היא אצלו בבחי' גלות ושבי¹⁰, וסיבת הגלות הוא כמארוז"ל¹¹ גלו לבבל שכינה עמהם, דהיינו מפני שהלביש בחינת פנימית נקודת לבבו בזה לעומת זה דהיינו בלבושים צואים דמילי דעלמא ותאוות עוה"ז הנקרא בשם בבל, והיא בחינת ערלה המכסה על הנקודה הפנימית שבלב. וכדי להוציאה מבית האסורים ולבטל את ההעלם וההסתר, הנה על זה צריך להיות כללות ענין המילה. ובענין המילה גופא יש שני בחינות. דהנה כתיב¹² ומלתם את ערלת לבבכם, אתם בעצמכם, דקאי על הסרת הערלה הגסה, ההעלם וההסתר שמצד התאוות הגסות, שענין זה יכול לפעול כל אחד בכח עצמו. אמנם, כל זמן שלא מסירים את הקליפה הדקה, ההעלם וההסתר הדק שמצד תאוות דקות, הרי סו"ס עדיין נקודת

(6) תהלים פו, ד.

(7) שם כז, ח.

(8) קרח יח, ז.

(9) מגילה כט, א.

(10) עקב י, טז.

(1) תהלים נה, יט.

(2) ס"ד בסופו.

(3) ראה "מ"מ, הגהות והערות קצרות"

לאגה"ק רס"ד (ע' י). וש"נ.

(4) יו"ד, א.

(5) ח"א ר, ב.

פנימיות הלב היא מכוסה בלבוש שק דק בבחינת גלות ושבי' שמצד החיצוניים. אך עז"נ¹¹ ומל הוי' אלקיך את לבבך, היינו, שענין זה נעשה באתערותא דלעילא, בכח מלמעלה. וענין זה הוא בשעת התפלה, כאשר עבודת התפלה היא מצד פנימיות הלב, וכנ"ל שנקראת בשם היסח הדעת, כיון שאינה מצד התבוננות האדם בטעם ודעת, אלא מצד בחי' ניצוץ אלקות שבכל נפש מישראל, ועי"ז נעשה גם הסרת התאוות הדקות, שעז"נ ומל הוי' אלקיך את לבבך. אמנם, גם האתערותא דלעילא באופן של עבודת מתנה היא ע"י הקדמת אתערותא דלתתא דוקא, שלכן צריכה להיות עשיית האדם. והיינו ע"י נתינת הצדקה לה' מיגיע כפיו, שהרי אי אפשר שלא עסק בהם פעמים רבות בבחי' נקודת פנימיות הלב מעומקא דלבא כמנהג העולם בעסקיהם במשא ומתן וכה"ג, ולכן, כאשר מפזר מיגיעו ונותן לה' [וגם מי שאינו נהנה מיגיעו, מ"מ, הואיל ובמעוה אלו הי' יכול לקנות חיי נפשו, הרי נותן חיי נפשו לה'¹²], הנה בזה פודה את נקודת פנימית לבבו שהיתה בבחי' גלות ושבי', כמ"ש¹³ מכל משמר נצור לבך, משמר פי' בית האסורים¹⁴, ועתה נפדה מהחיצונים בצדקה זו, שזהו"ע פדה בשלום נפשי. וזהו גם מ"ש¹⁵ צדק לפניו יהלך, לפניו הוא מלשון פנימיות, ויהלך הוא מלשון הולכה, שמוליך את פנימיות הלב לה'.

וכללות הענין המבואר באגה"ק הנ"ל הוא, שבשביל הגאולה (ביאת משיח הפרטי) יש צורך בב' ענינים. ענין הא', עבודת התפלה מצד פנימיות הנפש. וכדי שענין זה יהי' בשלימות, לא מספיק שיהי' זה רק בתורת עבודת מתנה, מצד הניצוץ האלקי שבנפשו, אלא צריך להיות גם ענין הב', נתינת הצדקה, שעל ידה נעשית הולכת פנימיות הלב לה'. ועד"ז מבואר גם באגה"ק שלאח"ז¹⁶ מה שאמרו רז"ל¹⁷ ר"א יהיב פרוטה לעני והדר מצלי, שנאמר¹⁸ אני בצדק אחזה פניך, שנתנת הצדקה היא אתערותא דלתתא שע"ז יוכל להיות גילוי אורו ית' בבחי' גילוי רב ועצום בשעת התפלה. והיינו, שכדי שיוכל להיות אחזה פניך, ראיית הפנימיות דלמעלה, הרי זה באופן דכמים הפנים לפנים כן לב האדם אל האדם (העליון)¹⁹, שלכן צריך להיות גילוי פנימיות נפשו, מכל משמר נצור לבך, וענין זה נעשה ע"י נתינת הצדקה.

(16) ס"ח. סי"ב.

(17) ב"ב י, א.

(18) תהלים יז, טו.

(19) משלי כז, יט.

(11) נצבים ל, ו.

(12) תניא פל"ז (מח, סע"ב).

(13) משלי ד, כג.

(14) ראה פרש"י מקץ מב, יז.

(15) תהלים פה, יד.

אמנם ע"פ האמור לעיל נמצא שתפלה וצדקה הם בשוה, שע"י שניהם נעשה ענין הגאולה והפד"י. וצריך להבין, מה שאמרו רז"ל אין ישראל נגאלין אלא בצדקה, היינו, שענין הצדקה הוא העיקר. וכן הוא גם בפסוק פדה בשלום נפשי, בשלום דייקא, שקאי על מעשה הצדקה שנקרא שלום (כנ"ל). וכן אמרו רז"ל²⁰ גדול העושה צדקה יותר מכל הקרבנות, שנאמר²¹ עושה צדקה ומשפט נבחר לה' מזבח, והרי תפלה הו"ע הקרבנות, כמארז"ל²² תפלות במקום קרבנות תקנום. והיינו, שלכאורה הוצרכו להיות שניהם בשוה, ולא באופן שגדול העושה צדקה, ואין ישראל נגאלין אלא בצדקה, ופדה בשלום (צדקה) דוקא. ואע"פ שלשון זה (גדול העושה צדקה יותר מכל הקרבנות) גופא מורה על ההשוואה שביניהם, היינו, שמשווים אותם זל"ז שזה בכחי' גדול וזה בכחי' קטן, אבל שניהם מסוג אחד נוהיינו לפי שענין הגאולה הוא התגלות פנימיות הנפש (תפלה) לאחר יציאתה מכל משמר ע"י הצדקה, כנ"ל, מ"מ, הרי לאחר ההשוואה שביניהם שהם בסוג אחד, באים לידי מסקנא שגדול העושה צדקה. וצריך להבין טעם הדבר.

ב) ולהבין זה צריך לבאר תחלה מעלת התפלה. דהנה, משנת"ל שענין התפלה הוא התגלות פנימיות הנפש, בקשו פני את פניך הוי' אבקש, אין זה ענין של הידור ותוספת עוז בתפלה, אלא על זה הוא כל ענין התפלה, שעיקר ענינה הוא העבודה דמסירת נפש שלמעלה מטעם ודעת, שזהו"ע בכל מאדך²³. וענין זה מובן גם מהפעולה שנעשית ע"י התפלה, כידוע²⁴ שישנו ענין הברכה וענין התפלה²⁵, ששניהם ענינם לפעול בעוה"ז, ומ"מ, יש מעלה בתפלה לגבי ברכה (כדלקמן), וביאור מעלה זו יובן ביתר שאת וביתר עוז לאחר הביאור בהעילוי שישנו בענין הברכה.

והענין בזה, דהנה, נוסף על המבואר בפשטות שענין הברכה הוא כמ"ש²⁶ איש אשר כברכתו ברך אותם, היינו, שאותו ענין שישנו בהעלם, נמשך ע"י הברכה מן ההעלם אל הגילוי, ותו לא, הנה ידוע

(סה"מ עטר"ת ע' קלא ואילך).

20) סוכה מט, ב.

25) ראה לקו"ת פ' ראה יט, א. סה"מ תרכ"ו ע' קלב ואילך. תרכ"ט ע' ב. ד"ה פדה בשלום תרע"ה (המשך תער"ב ח"ב ע' תשסו ואילך).

21) משלי כא, ג. וראה אנה"ק ס"י.

22) ברכות כו, ב.

23) ואתחנן ו, ה. וראה תו"א מקץ לט,

סע"ג ואילך.

26) ויחי מט, כח.

24) ראה ד"ה אנכי תרע"ח (סה"מ תרע"ח

ע' שצט ואילך). פדה בשלום (הב') עטר"ת

שבעומק יותר ההמשכה שע"י הברכה היא למעלה יותר, והיינו, שההמשכה מן ההעלם אל הגילוי היא לא רק מבחי' ההעלם שבעולם זה, אלא ההמשכה היא גם מבחי' ההעלם שבעולם היותר עליון, עד להמשכה מבחי' העלם הראשון. וכידוע בביאור הכתוב²⁷ ברוך הוי' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם, שבזה נכלל כל סדר ההשתלשלות, ופעולת הברכה היא שיומשך מן העולם ועד העולם, מראשית כל ההשתלשלות עד לתכלית וסוף כל ההשתלשלות.

וביאור הענין²⁸, דהנה, כללות ההשפעה בעולם מלמעלה נחלקת לב' הבחינות דממכ"ע וסוכ"ע. בחי' סוכ"ע היינו מה שנמשך לאחר הצמצום מבחי' אוא"ס שלפני הצמצום (שזהו שבתחלה²⁹ הי' אוא"ס ממלא את כל החלל ולא הי' מקום למציאות העולמות), דהיינו אוא"ס הבלי גבול, ועז"נ³⁰ את השמים ואת הארץ אני מלא, דבחי' אני הוא למעלה אפילו משם הוי', והוא מלא את השמים ואת הארץ, להיותו למעלה מן הצמצום, אלא שלגבי העולמות הרי זה בהעלם, שאינו מורגש בהם. ובחי' ממכ"ע, שתיבת ממלא מורה שהוא באופן של מילוי, עד שבא באופן שניכר ונרגש במציאות הנבראים, הרי זה האור שבא במדה וגבול, לפי שנמשך ע"י הצמצום. והיינו, שאין זה כמו באוא"ס הסוכ"ע שפעולת הצמצום בו היא באופן שנגע בו הצמצום בלבד, שלא יהי' בגילוי לגבי העולמות [דכשם שהעיגול הגדול רק נגע בו הצמצום, היינו, שפעולת הצמצום שענינו סילוק האור הוא רק שיהי' בבחי' העלם לגבי מקום החלל, כמו"כ פעולת הצמצום באור הסוכ"ע הוא רק שלא יהי' בגילוי לגבי העולמות, דבאמת הנה את השמים ואת הארץ אני מלא, שנמצא בכל מקום כו', אלא שלגבי העולמות הוא בבחי' העלם], אלא פעולת הצמצום באור הממכ"ע היא שהאור בא במדה וגבול באופן שהנבראים יהיו יכולים להכיר ולהרגיש אותו. ומבחי' זו נמשכת ההשפעה בעולמות באופן שהם מחולקים לסדר השתלשלות, שהוא כמו שלשלת שיש בה חילוקי דרגות, פרטים ופרטי פרטים כו', שזהו מ"ש³¹ ועלמות אין מספר, אל תקרי עלמות אלא עולמות. וכל זה הוא לפי שהאור נמשך

27) תהלים קו, מת. וראה סה"מ תרע"ח ויושר) ענף ב. שם (ע' תג). (30) ירמי' כג, כד.

28) בהבא לקמן — ראה סה"מ תרס"ט (31) שה"ש ו, ח. ראה זח"ג עא, ב. הקדמת תקו"ז קרוב לסופה (יד, ב). וראה גם

29) ראה עץ חיים שער א (דרוש עיגולים זח"ג נח, ב. ע"ז לה, ב.

ע"י הצמצום, והו"ע אור הקו, שהוא קו קצר ומצומצם, שעל ידו נתצמצם האור להיות בבחינת ממכ"ע. וענינו בספירות, שבחינת ממכ"ע, סדר השתלשלות, מתחיל מספירת החכמה, שהיא ראשית ההשתלשלות, שענינה הוא ענין הראי³², והרי זהו ענין אור הממכ"ע, שעל ידו יוכל להיות ראיית עיני השכל, ועד להאופן הכי נעלה בענין הראי, ומ"מ, כללות ענין הראי הוא באופן שיש לו שייכות להדבר והדבר יש לו שייכות אליו בפנימיות. אך בחי' סוכ"ע ענינו בספירות הוא ספירת הכתר, שהיא למעלה מן החכמה, וכמבואר בפרדס³³ שספירת הכתר נקראת ראשון, לפי שאינה ראשית ההשתלשלות, אלא למעלה מההשתלשלות, ועז"נ³⁴ ישת חושך סתרו, שאינו בא בגילוי בנבראים באופן של הכרה והרגשה [ואע"פ שהתהוות יש הנברא ובריאת כל העולמות היא מצד אוא"ס הסוכ"ע (שעליו נאמר את השמים ואת הארץ אני מלא), שזהו מש"נ³⁵ כל אשר חפץ הוי' עשה, מ"מ, הרי ענין זה הוא באופן של העלם והסתר]. ועל זה היא פעולת ענין הברכה, ברוך הוי', דהוי' הוא מלשון הי' הוה ויהי³⁶, ולכן הרי זה בא בד' אותיות שראשיתם היא אות יו"ד, ספירת החכמה, בחי' ממכ"ע, ופעולת הברכה היא שיומשך בהוי' תוספת אור מספירת הכתר, בחי' סוכ"ע, שלא יהי' באופן של העלם והסתר, אלא יומשך באופן של גילוי.

ג) אמנם גם אור הסוכ"ע שנמשך ע"י הברכה הרי הוא באופן שיש לו שייכות לעלמין, שלכן נקרא בשם סובב כל עלמין. ולכן מצינו שאפילו בספירת הכתר, ובכללות ענין הכתרים והעיגולים (ששרשם מהעיגול הגדול שלפני הקו), ישנם כמה דרגות, והיינו, שיש חילוק בין בחי' העיגולים של עולם זה לבחי' העיגולים של עולם עליון יותר, ועד לעיגולי א"ק שסובבים ומקיפים כל ד' העולמות אבי"ע, ועד לעיגולים היותר עליונים [ועד שגם לפני הצמצום ישנו הענין דשיער בעצמו בכח מה שעתיד להיות בפועל³⁷, ובמילא יש בזה כמה פרטים ודרגות]. אלא

36) זח"ג רנז, סע"ב (ברע"מ). פרדס שער א (שער עשר ולא תשע) פ"ט. תניא שעהיה"א פ"ז (פב, א).
37) ראה עץ חיים שער א (דרוש עיגולים ויושר) בתחילתו. מקדש מלך לזח"א טו, א. מאמרי אדה"ז תקס"ח ח"א ע' שכד ואילך. שער היחוד לאדמו"ר האמצעי פ"י ואילך.

32) ראה תו"א וירא טו, ד. יתרו עא, ד. ובכ"מ.

33) ראה פרדס שער ב (שער טעם אצילות) פ"ג. פ"ד.

34) תהלים יח, יב. וראה לקו"ת פקודי ג, ד ואילך. ובכ"מ.

35) תהלים קלה, ו. וראה שערי אורה ד"ה יביאו לבוש מלכות פעה ואילך.

שזהו באופן דטובב כל עלמין, שלכן המשכתו בעולם היא באופן דאני מלא, ורק לגבי העולמות הוא בבחי' העלם, וכנ"ל שרק נגע בו הצמצום, אבל, הא גופא ששייך בו ענין הצמצום לכל הפחות באופן של נגיעה, הרי זה לפי שיש לו שייכות לעולמות. וכללות הענין בזה בלשון החסידות, שהן אמת שע"י הברכה נמשך מבחי' סוכ"ע, מ"מ, המשכה זו היא רק משרש הנבראים והנאצלים (ועד להשרש כפי שהוא באופן הכי נעלה), שבספירת הכתר הרי זה בחי' אריך אנפין, אבל לא למעלה מזה. וכידוע הראי' על זה ממה שמצינו בברכת יעקב, שכאשר יוסף ביקש מיעקב שישים את ימינו על ראש מנשה שהוא הבכור, השיב לו יעקב ידעתי בני ידעתי גם הוא יהי' לעם וגם הוא יגדל ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו³⁸, ולכן שכל את ידיו³⁹. ולכאורה אינו מובן, דממש"נ ידעתי בני ידעתי שגם הוא יגדל ואחיו הקטן יגדל ממנו, משמע שאין הדבר תלוי ביעקב, וא"כ, מהו הצורך בברכתו של יעקב. ואם ברכתו של יעקב יכולה לפעול, למה אינה יכולה לפעול כבקשת יוסף שמנשה שהוא הבכור יגדל יותר. אך הענין הוא, שענין הברכה הוא להמשיך את הדבר משרשו ומקורו, כמ"ש איש אשר כברכתו ברך אותם (כנ"ל), והיינו, שגם כאשר ההמשכה היא מהשורש ומקור כפי שהוא בבחי' סוכ"ע, מ"מ, הרי זה רק כפי שהוא בשרש הנאצלים, וכיון שבדרגא זו הרי זה באופן שאחיו הקטן יגדל ממנו, אי אפשר לשנות זאת. ומ"מ יש צורך בפעולת הברכה כדי להמשיך את הענין משרשו ומקורו בבחי' סוכ"ע שיומשך בגילוי בבחי' ממכ"ע, ולהסיר את העיכובים והמניעות שיכולים להיות בהשתלשלות הדבר משרשו ומקורו בבחי' סוכ"ע עד להמשכתו למטה בעינים גשמיים.

אך ענין התפלה הוא לפעול רצון חדש, והיינו, שגם כאשר נגזר בר"ה בנוגע לבני חיי ומזוני באופן מסויים, פועלת התפלה רצון חדש ומהפכת את הענין. וכדאיתא בגמרא⁴⁰ למה נמשלה תפלתן של צדיקים לעתר, לומר לך מה עתר זה מהפך את התבואה בגורן ממקום למקום, אף תפלתן של צדיקים מהפכת דעתו של הקב"ה ממדת אכזריות למדת רחמנות. והיינו, שמבלי הבט על מה שנמשך בסדר השתלשלות, ועד כפי שהענין הוא באופן היותר נעלה בשרשו ומקורו, פועלת התפלה רצון חדש, שיתהפך למדת רחמים להמשיך כל העינים דבני חיי ומזוני. וכפי שמצינו

---

(40) סוכה יד, א.

(38) יחי מט, יח.

(39) שם מח, יד.

כתפלת האבות, שגם כאשר עיקר מטרוֹן לא הוּי לִי⁴¹, מ"מ, פעלה התפלה שיהי' הענין דבנים. והיינו, לפי שבתפלה נמשך מבחי' שלמעלה משרש הנבראים והנאצלים, שזוהי ההמשכה מבחי' עתיק.

ד) **אמנם** עדיין צריך להבין בעומק יותר ההפרש בין ברכה ותפלה⁴². דהנה, אף שנת"ל שההמשכה שע"י ענין הברכה היא רק משרש הנאצלים, בחי' אריך אנפין, מ"מ, גם בענין הברכה צריך להיות תוספת אור מבחי' שלמעלה גם מאריך אנפין. וע"ד המבואר⁴³ במ"ש בקריעת ים סוף⁴⁴ כי גאה גאה, דהנה, בקי"ס הי' הענין דהפך ים ליבשה⁴⁵, ומבואר בארוכה במק"א⁴⁶ שענין הים, עלמא דאתכסיא, הוא בחי' סוכ"ע, וענין היבשה, עלמא דאתגליא, הוא בחי' ממכ"ע, וענין הפך ים ליבשה היינו המשכת סוכ"ע בממכ"ע. ועז"נ כי גאה גאה (ב"פ), היינו, שלא מספיק הענין דגאה (פעם א'), שקשור עדיין עם סדר השתלשלות ושרש הנאצלים, שמצד עצמו יכול להיות נמשך רק בהעלם (שאינו בא בהכרה והרגשה), ואפילו כפי שנמשך ע"י ענין הברכה באופן שבא בהכרה והרגשה, הרי זה רק כפי שהוא בשרשו ומקורו, אבל כדי שיומשך באופן אחר מכמו שהוא בשרשו ומקורו, עד להדרגא היותר נעלית בשרש הנאצלים והנבראים והנוצרים והנעשים, שזוהו"ע דהפך ים ליבשה (ע"ד ההפיכה ממדת אכזריות למדת רחמנות), הנה על זה צריך להיות הענין דגאה גאה (ב"פ), שהו"ע המשכה מבחי' עתיק שלמעלה מבחי' אריך. ונמצא, שענין הברכה משתווה לענין התפלה, שכדי שתהי' ההמשכה דברוך הוּי מן העולם ועד העולם, צריך להיות הענין דגאה גאה, שיומשך מבחי' עתיק. וכמו"כ לאידך גיסא, שענין הברכה הוא שההמשכה באה באופן של הכרה והרגשה בבחי' ממכ"ע, הרי גם בענין התפלה צריך להיות אח"כ ההמשכה בכלים והגבלות דעניני הטבע. וזהו שמצינו גם בעבודת התפלה, שאמרו רז"ל⁴⁷ למה ישראל קוראין ואין נענין מפני שאין יודעים לכוין בשם, והיינו, דאע"פ שענין התפלה הוא עד מיצוי הנפש (כדאיתא בספרי⁴⁸), באופן דבכל מאדך, שהו"ע היסח הדעת שלמעלה

44 בשלח טו, א.

45 תהלים טו, ו.

46 ראה תו"א שם סג, א. לקו"ת צו טז, ד ואילך. ובכ"מ.

47 הובא בשל"ה בתחילתו (ב, א). וראה מדרש תהלים סו"ס צא. פסיקתא רבתי כב, ז.

48 ואתחנן ו, ה.

41 ראה ב"ר פמ"ז, ב. פנ"ג, ה. ילקוט שמעוני לך לך רמז פב.

42 בהבא לקמן — ראה סה"מ תרס"ט ע' פט.

43 ראה תו"א בשלח סב, ג. סג, ג. תו"ח שם רלו, א. רנג, א ואילך. סה"מ ה'ש"ית ע'

153.

מטו"ד (כנ"ל), מ"מ, צריך גם לכוין בשם, שבכללות הו"ע דעשר ספירות, החל מספירת החכמה עד להספירה היותר תחתונה. ונמצא, שהן בתפלה והן בברכה ישנם ב' הענינים, תוספת אור מבחי' עתיק, והמשכה מן העולם ועד העולם, במדידה והגבלה דכלים עד למטה מטה.

(ה) אך הענין הוא⁴⁹ שיש שני חילוקים בין ברכה לתפלה. חילוק הא' הוא ע"ד החילוק בין מעבר להתלבשות. דהנה ידוע⁵⁰ שבענין ההמשכה מעליון לתחתון יש אופן שנמשך בדרך מעבר, ויש אופן שנמשך בדרך התלבשות. התלבשות היינו שהעליון מתלבש בהתחתון, והיינו, שהפעולה נעשית ע"י התחתון, אלא מצד זה שהעליון נתלבש בהתחתון נעשה התחתון בעילוי יותר. וע"ד התלבשות המוחין במדות, דאף שההמשכה היא מבחי' המדות, היינו שהמדות פועלים פעולתם בתור מדות, והפעולה נקראת על שם, מ"מ, מצד התלבשות המוחין בהמדות נעשים המדות באופן נעלה יותר מכמו שהם מצד עצמם. ובעבודת האדם הרי זה החילוק שבין דו"ר טבעיים לדו"ר שכליים. ויתירה מזה, שאפילו בעבודה שמצד פנימיות המדות, שאז המדות הם כמו המוחין ממש, מ"מ, הרי זה פנימיות המדות ולא פנימיות המוחין, אלא שמצד התאחדותם עם המוחין נעשים המדות באופן נעלה יותר, ומ"מ הפעולה היא פעולת המדות. משא"כ ענין המעבר, הנה אע"פ שגם בזה יש ענין של התלבשות בהתחתון, מ"מ, הרי זה באופן שהפעולה היא פעולת העליון, אלא כדי שההשפעה תוכל להתקבל אצל התחתון, צריך להיות המעבר ע"י התחתון, היינו, שיהי' בזה גם מעלת התחתון. וכידוע הדוגמא לזה מהמבואר באגה"ק⁵¹ בענין יו"ט, שחסד דאצילות המלוכש לגמרי בחסד דבריאה מחי' עוה"ז הגשמי ע"י מעבר חסד דיצירה ועשי', הנק' ג"כ התלבשות, שאל"כ לא הי' פועל בגשמיות עוה"ז. וזהו גם הטעם שיו"ט אסור במלאכה ומותר במלאכת אוכל נפש⁵², והיינו, שמצד ההתלבשות בבריאה מותרת מלאכת אוכל נפש ששייכת לבריאה, משא"כ שאר המלאכות ששייכות ליצירה ועשי' אסורות ביו"ט, לפי שאין בו ענין ההתלבשות ביצירה ועשי'⁵³. והיינו, שאע"פ שכדי שההמשכה תפעל

(49) בהבא לקמן — ראה סה"מ תרס"ט
ע' צא ואילך.

(51) תניא קו"א שם.
(52) ראה בא יב, טז.
(53) ראה פרי עץ חיים שער מקראי קודש פ"ג. הובא באוה"ת שם ס"ע תע.

(50) ראה תניא קו"א ד"ה להבין מ"ש בפע"ח (קנח, א). לקו"ת מסעי פט, ב ואילך.
אוה"ת ויקרא ח"ב ע' תסב ואילך.

בעולם העשי' יש צורך בהתלבשות דרך מעבר עולם היצירה והעשי' (וכנ"ל מאגה"ק שגם מעבר נקרא התלבשות), מ"מ, הפעולה היא ע"י עולם הבריאה, ולכן שוללים אז הענינים השייכים לעולם היצירה והעשי'. ועד"ז יובן החילוק שבין ברכה לתפלה. דבענין הברכה, ברוך הוי' מן העולם ועד העולם, הנה אף שנמשך תוספת אור בשם הוי' מבחי' שלמעלה מסדר השתלשלות, ועד לבחי' גאה גאה, בחי' עתיק שלמעלה מבחי' אריך (כנ"ל ס"ד), מ"מ, המשכה זו באה באופן של התלבשות בבחי' אריך ובהספירות שלמטה מזה, שהו"ע ד' אותיות שם הוי', ונמשכת בכל עולם ועולם לפי עניני העולם, אלא שנעשה באופן נעלה יותר, ומ"מ, הפעולה היא פעולת התחתון, ולכן הרי זה באופן דאיש אשר כברכתו ברוך אותם, היינו, שזוהי הברכה שלהם, לפי המדידה והגבלה דסדר השתלשלות, עד לשרש הנאצלים. משא"כ ענין התפלה הוא באופן שהפעולה היא פעולת העליון, בחי' עתיק, אלא שכדי שתהי' הפעולה בענינים גשמיים, לרפאות החולים ולברך השנים, צריכה להיות ההמשכה דרך מעבר השמות (לכוין בשם), שעל ידם נמשכת ובאה הפעולה בפועל. וחילוק הב', שהוא חילוק עיקרי ופנימי יותר, שהפעולה דעתיק (גאה גאה) שישנה בענין הברכה אינה באופן שנמשך בחי' עתיק עצמו, כי אם שבחי' עתיק פועל שבחי' אריך יומשך בגילוי. משא"כ בענין התפלה, הנה לא זו בלבד שבחי' עתיק פועל שיומשך בחי' אריך, אלא שנמשך גם בחי' עתיק עצמו. וזהו גם מ"ש בזהר"ם⁵⁴ בענין ברכת המזון (שהיא אחת הברכות, ענין הברכה), שצריך לומר בטובו חיינו, ולא מטובו חיינו, והענין הוא, שמטובו הוא בחי' האור דממכ"ע הנמשך מבחי' סוכ"ע, אבל בטובו הוא כל טוב העליון, דהיינו גילוי בחי' אוא"ס הסוכ"ע ממש, ומ"מ, הרי זה רק המשכת אור הסוכ"ע שיש לו שייכות לעולמות, בחי' אריך, אבל בחי' עתיק עצמו לא נמשך בענין הברכה, כי אם בענין התפלה דוקא.

(ו) **וע"פ** האמור שפעולת התפלה היא לפעול רצון חדש, שתהי' המשכה מבחי' שלמעלה משרש הנאצלים, שזוהי ההמשכה מבחי' עתיק, ובאופן שנמשך בחי' עתיק עצמו (ורק כדי שתהי' הפעולה למטה צריך להיות בדרך מעבר ע"י ענין השמות, לכוין בשם), יובן הענין בעבודת התפלה, שגם בנפש האדם הרי זה בדרגא שלמעלה מכחות הגלויים ולמעלה מבחי' אריך שבו. וזהו מ"ש באגה"ק שעבודת התפלה צריכה להיות באופן דבקשו פני, פנימיות הלב, שזוהי עבודה שבבחי' היסח דעת

(54) ח"ב קסח, ב. וראה ברכות נ, א. פרדס שער ט (שער מהות והנהגה) פ"א.

האדם, והו"ע המס"נ שמצד נקודת פנימיות הנפש, בדוגמת פעולת התפלה למעלה שהיא ההמשכה מפנימיות ההשתלשלות, פנימיות הקו, ועד לפנימיות עתיק.

והענין בזה, שיש חילוק בין עבודת התפלה לגבי העבודה דתורה ומצוות, שעבודת התפלה ענינה עבודת המס"נ וביטול במציאות, כעבדא קמי מריי⁵⁵, משא"כ ענין התורה ומצוות, הרי אע"פ שגם בתורה צ"ל ונפשי כעפר לכל תהי' (שזוהי הקדמה והכנה שיהי') פתח לבי בתורתך⁵⁶, מ"מ, ענין התורה עצמו הוא הבנה והשגה ודיעה דוקא, שזוהו"ע של המשכה בפנימיות, אורות בכלים, בחי' ממכ"ע, ואילו הענין דנפשי כעפר הוא רק הכנה לתורה, וההכנה היא לא ע"י ענין של תורה עצמו, אלא ע"י שהיא חוץ לתורה. ואפילו כאשר לימוד התורה הוא באופן היותר נעלה, שעז"נ הלשון איתמר, שממילא איתמר ונדבר⁵⁷, כיון שהדיבור של האדם אינו אלא כעונה אחרי הקורא⁵⁸, שזוהו שהקב"ה קורא ושונה כנגדו⁵⁹, הרי מבואר במק"א⁶⁰ שענין זה נפעל בתורה ע"י ענין התפלה. וזוהי הבקשה שתהא תפלתי סמוכה למתתי⁶¹, כדי שתהי' בתורה פעולת התפלה שעל ידה יהי' הלימוד כעונה אחר הקורא, אבל התורה מצד עצמה ענינה הוא ידיעה והבנה והשגה. וגם בלימוד התורה באופן היותר נעלה שהוא באופן של ראי', וכידוע הדוגמא מהאריז"ל שראה בפ' בלק ובלעם מה שהי' צריך לגלות בדיבור במשך ס' או פ' שנה⁶², והו"ע ראיית עין השכל, הרי כללות ענין הראי' שייך לכחות המלוכשים בגוף, ואורות המלוכשים בכלים. ועאכ"כ בנוגע לענין המצוות, שנתלבשו בדברים גשמיים וכל ענינם הוא בהגבלה, כמבואר באגה"ק⁶³ שרוב המצוות יש להם שיעור מצומצם, כמו אורך הציצית י"ב גודלין והתפילין אצבעים על אצבעים, ועד"ז שאר הצמצומים וההגבלות שבענין המצוות, שזוהו היפך ענין המס"נ שהו"ע של יציאה ממדידה והגבלה. וכן מובן מהמבואר בתניא⁶⁴ בהטעם שצוה משה רבינו לדור שנכנסו לארץ לקרות ק"ש פעמים בכל יום לקבל עליו מלכות שמים במסירת נפש, והלא

(55) שבת י, א.
 (56) נוסח "אלקי נצור" בסוף תפלת העמידה.
 (57) לקו"ת פקודי ו, רע"א.
 (58) ע"ד סוכה לח, ב. ראה תו"א יתרו סז, ב.
 (59) לקו"ת שה"ש מד, ב. ובכ"מ.
 (60) ראה תדבאר רפי"ח.
 (61) ראה סידור (עם דא"ח) יט, א.
 (62) פרי עץ חיים שער ק"ש שעהמ"ט
 (63) וראה לקו"ת צו יז, ב. ובכ"מ.
 (64) ס"י.
 (65) וראה לקו"ת צו יז, ב. ובכ"מ.
 (66) ספכ"ה.

הבטיח להם פחדכם ומוראכם יתן ה' וגו'⁶⁵, אלא משום שקיום התורה ומצוותיה תלוי בזה שיזכור תמיד ענין מסירת נפשו לה' כו', ומזה גופא מוכח שעצם הענין דלימוד התורה וקיום המצוות אינו ענין המס"נ באמיתיות. וזהו מעלת התפלה על קיום התומ"צ, שענין התפלה היא העבודה דבכל מאדך, ענין המס"נ [ואף שמבואר בכ"מ⁶⁶ שעיקר ענין התפלה הוא שמו"ע, הרי כתיב⁶⁷ קרוב הוי' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת, שהר"ע אמת הוי' לעולם⁶⁸, שענין זה פועלים בק"ש באמירת הוי' אחד⁶⁹, היינו, שממשיכים אמת הוי' בשמים ובארץ (ז' רקיעים וארץ) וד' רוחות העולם⁷⁰, והיינו, שענין התפלה נעשה ע"י הקדמת המס"נ דק"ש שלפנ"ז].

וזהו מ"ש באגה"ק שע"י עבודת התפלה מפנימיות הלב בבחי' היסח הדעת, נעשה ענין הגאולה והפדי' בכל ניצוץ אלקות שבכל נפש מישראל (פדה גו' נפשי) ממאסר החיצונים, ועי"ז נעשית גם הגאולה הכללית, שזהו שמיח בא בהיסח הדעת⁷¹ לכללות ישראל. והיינו, לפי שכללות עבודת התפלה היא העבודה דמס"נ, שהיא העבודה שמצד עצם הנפש, בחי' היחידה שבנפש, ולכן כאשר איש ישראל עובד עבודתו בפנימיות נפשו, בבחי' היחידה שבנפשו, הרי זה פועל את גילוי היחידה הכללית, שזהו ענינו של משיח, כידוע מ"ש בכתבי האריז"ל⁷² שאצל נש"י בכלל מתגלה רק בחי' נר"נ, ואפילו אצל אדה"ר היתה התגלות בחי' חי', אבל במשיח כתיב⁷³ ירום ונשא וגבה מאד, למעלה גם מאדה"ר, שאצלו מתגלה גם בחי' היחידה. ולכן כאשר העבודה למטה היא באופן של מס"נ, מצד גילוי היחידה שבנפש, הרי זה פועל גילוי יחידה הכללית דמשיח, שעל ידו היא הגאולה הכללית.

ז) אמנם לאו כל מוחא סביל דא, שתהי' העבודה בבחי' היסח הדעת, רעותא דלכא שלמעלה מטו"ד, שלזה צריך סייעתא דשמיא, הקב"ה עוזרו⁷⁴, בבחי' מתנה נתונה מאת ה', באופן של אתערותא

שם סעיף ו. וראה תו"א וארא נה, ב ואילך.

(71) ראה סנהדרין צז, א.

(72) ראה ספר ארבע מאות שקל להאריז"ל (ע' רמא — בהוצאת ירושלים תשמ"ה).

רמ"ז לזוהר ח"ב מ, ב. ח"ג רס, ב. סה"מ תרל"ח ח"א ע' רסו. תרח"ץ ע' ר.

(73) ישעי' נב, יג.

(74) ראה סוכה נב, ב.

(65) עקב יא, כה.

(66) לקו"ת בלק עא, ג.

(67) תהלים קמה, יח.

(68) שם קיז, ב.

(69) ראה תו"ח וישב רא, סע"ב ואילך.

רב, סע"ב. סידור (עם דא"ח) יט, א ואילך.

(70) סמ"ק הובא בבית יוסף אר"ח סימן

סא (ד"ה כתב סמ"ק). שו"ע ודאדה"ז אר"ח

דלעילא. ועל זה היא האתערותא דלתתא שע"י נתינת הצדקה, ועז"נ צדק לפניו יהלך, שמוליך את פנימיות הלב לה' (כנ"ל). ועל זה אמרו רז"ל גדול העושה צדקה יותר מכל הקרבנות, שנאמר עושה צדקה ומשפט נבחר לה' מזבח.

והענין בזה, דהנה, אף שצדקה היא אחת המצוות, וכללות המצוות נקרא בשם צדקה⁷⁵, והרי נת"ל שקיום המצוות אינו ענין המס"נ, כי המס"נ היא רק הקדמה לקיום המצוות, אבל עצם ענין המצוות הוא בהגבלה, מ"מ, הנה בצדקה גופא יש ב' ענינים. דהנה, יש צדקה שהיא באופן של הגבלה, מעשר מדה בינונית וחומש למצוה מן המובחר⁷⁶, והיינו, שגם חומש הו"ע של הגבלה, בדוגמת ההגבלה בשאר המצוות, שאין זה הענין דמס"נ, עד מיצוי הנפש. אבל יש צדקה שהיא באופן שלמעלה מהגבלה, שזהו מ"ש⁷⁷ וחטאך בצדקה פרוק, דכיון שצריך לתקן ולפדות נפשו, הרי פשיטא שלא גרעה רפואת הנפש מרפואת הגוף שאין כסף נחשב, וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו כתיב⁷⁸, ולכן צ"ל נתינת הצדקה בלי הגבלה, ללא הגבלה דמעשר, ואפילו ללא הגבלה דחומש (כמבואר באגה"ת⁷⁹ ובאגה"ק⁸⁰), והיינו, שצדקה זו היא באופן של יציאה מהמדידה והגבלה שבמצוות. ובזה יובן גם מה שמצינו גבי המעלים עיניו מן הצדקה, שעז"ני⁸¹ וקרא עליך אל ה' והי' בך חטא, דלכאורה⁸² אין לזה שייכות למעלים עיניו מן הצדקה דוקא, שהרי כן הוא גם בכל המצוות, שכאשר מעלים עיניו מאיזה מצוה שתהי', אזי חסר אצלו ההמשכה שע"י מצוה זו, וזהו והי' בך חטא, שחטא הוא ענין של חסרון⁸³ וגרעון. והביאור בזה, שענין זה קאי על הצדקה שעלי' נאמר וחטאך בצדקה פרוק, וכאשר מעלים עין מצדקה זו, אזי נשאר בו החטא שלא נתתקן ע"י נתינת הצדקה.

וביאור הענין, דהנה, נתינת הצדקה מצד הענין דחטאך בצדקה פרוק, שייכת להדרגא דבעלי תשובה. והרי ענינו של בעל תשובה הוא שנעשה מציאות חדשה, עי"ז שיוצא מכל המדידות וההגבלות ועד

75) ראה תו"א מקץ לח, ג. מב, ג. לקו"ת
 שה"ש מד, ג. ובכ"מ.
 76) רמב"ם הל' מתנות עניים פ"ז ה"ה.
 77) דניאל ד, כד.
 78) איוב ב, ד.
 79) פ"ג (צב, ב).
 80) ס"י (קטו, סע"ב ואילך).
 81) ראה טו, ט. כתובות סה, רע"א
 (ובפרש"י).
 82) ראה לקו"ת פ' ראה ל, ג.
 83) ראה מלכים"א א, כא ובפרש"י שם.
 לקו"ת מטות פב, א. ובכ"מ.

שיצא לגמרי ממציאותו הקודמת (ער ווערט אויס מציאות). ולכן אמרו רז"ל⁸⁴ במקום שבעלי תשובה עומדים אפילו צדיקים גמורים אין יכולים לעמוד שם, כי, אפילו צדיק גמור עובד הוי' באהבה בתענוגים הוא בבחי' יש מי שאוהב⁸⁵, היינו שהוא בבחי' מציאות, ואילו בעל תשובה הוא למעלה מזה, להיותו בביטול במציאות, שזהו אמיתית הענין דמס"נ. ואע"פ שעי"ז נעשה הבעל תשובה מציאות נעלית יותר, מ"מ, לא זו היא הסיבה לכך שנעשה בעל תשובה, כי אם מצד רצונו לברוח מן הרע, או מצד רצונו בהטוב, אבל, לא מצד ההכרה וההרגשה דקרבת אלקים לי טוב⁸⁶, אלא מצד שעצם נפשו קשורה עם העצם שלמעלה, באופן שלא שייך לומר על זה הסברה באופן של הבנה והשגה וידיעה, אלא באופן שעצם נמשך לעצם. וכיון שענין זה צריך לבוא בענין של עשי' גשמית, הנה עז"נ וחטאך בצדקה פרוק, היינו, שענין זה מתבטא בנתינת הצדקה בלי גבול (ללא הגבלה דמעשר, ואפילו ללא הגבלה דחומש), באופן שכל אשר לאיש יתן בעד נפשו, כיון שצריך לפעול הענין דפדה בשלום נפשי. ועפ"ז יובן הקשר והשייכות שבין צדקה ותפלה, כב' הפירושים בענין בכל מאדך, פי' הא', שקאי על מאד שבנפש, שהו"ע העבודה באופן של היסח הדעת, למעלה מטו"ד ולמעלה ממדידה והגבלה, עד מיצוי הנפש, ופי' הב', כדרשת חז"ל⁸⁷ בכל מאדך בכל ממונך, דלכאורה אינו מובן, מהי השייכות דב' ענינים אלו. אך הענין הוא, שבכל ממונך הו"ע הצדקה בלי גבול, וחטאך בצדקה פרוק, שהיא מצד התקשרות העצם עם העצם שלמעלה, כנ"ל.

ח) והנה מעלת הצדקה בלי גבול היא לא רק לגבי ענין התורה ומצוות שהוא בהגבלה, אלא גם לגבי ענין התפלה. והענין בזה, דאע"פ שענין התפלה הוא באופן דבקשו פני, פנימיות הנפש, שזהו"ע העבודה דמס"נ מצד יחידה שבנפש, מ"מ, עבודה זו היא רק ברוחניות, ואילו הגוף ועאכו"כ חלקו בעולם יכולים להשאר ללא הזזה. אמנם, תכלית העבודה היא לפעול הענין דברבים היו עמדי', היינו לצרף אליו (עמדי') גם את הרבים, שהם כל הניצוצות השייכים אליו, לא רק בגופו ונפשו הבהמית, אלא גם בחלקו שבעולם, שנפלו בגשמיות העולם, ועד לחומריות העולם, ועי"ז נעשה פדה בשלום נפשי (כמ"ש כי ברכים היו

86) תהלים עג, כח.

87) ברכות נד, א.

84) רמב"ם הל' תשובה פ"ז ה"ד.

85) ראה תניא פל"ה. פל"ז. ת"א הוספות

קיד, ד.

עמדי, שזהו נתינת טעם על פדה בשלום נפשי). וכידוע⁸⁸ המשל מכלי ההגבהה הנקרא ליווע"ר, שכדי להגבי' את כל הבנין צריכים להתחיל להגבי' הקורה התחתונה דוקא. וזוהי מעלת הצדקה לגבי תפלה. וכמו"כ גדלה מעלת הצדקה יותר מן הקרבנות, כי, אע"פ שגם ענין הקרבנות הוא בגשמיות (לא כמו התפלה שהיא עבודה רוחנית), מ"מ, בענין הקרבנות יש כמה הגבלות, שהרי הקרבת הקרבנות צריכה להיות בביהמ"ק, וביום דוקא⁸⁹, ועוד כמה הגבלות כיו"ב, משא"כ ענין הצדקה הוא ללא מדירות והגבלות, שזהו גם שמחד גיסא הרי זה ענין גשמי, ולאידך גיסא הרי זה נוגע עד לפנימיות נפשו, שנותן מיגיע כפיו שעסק בהם בבחי' נקודת פנימיות הלב מעומקא דלבא כמנהג העולם בעסקיהם כמו"מ, או שנותן ממון שבו הי' יכול לקנות חיי נפשו (כנ"ל ס"א). ועוד זאת, שענין הקרבנות הוא באופן של העלאה מלמטה למעלה⁹⁰, שזהו כללות הענין דעבודה רוחנית, ואילו תכלית העבודה היא שתהי' ההמשכה מלמעלה למטה, עד שיחדור בהגשם, היינו, שהגשם כפי שהוא במקומו יהי' דירה לו ית'⁹¹, דירה לבחי' אני שעליו נאמר את השמים ואת הארץ אני מלא, אבל (לא באופן של העלם (כנ"ל ס"ב), אלא) באופן גלוי, כפי שהמלך מתגלה בדירתו⁹². ובענין זה גדלה מעלת הצדקה לא רק לגבי תפלה, אלא גם לגבי קרבנות. ומ"מ צריך להיות גם ענין הקרבנות והתפלה, שעיי"ז מעלים את הענינים הגשמיים עד להעולם היותר רוחני, עיי' העבודה דבחי' היחידה שבנפש, בקשו פני, שעיי"ז מגיעים לבחי' פניך הוי' (דרך מעבר כל הדרגות שבינתיים עיי"ז שיודעים לכוין בשם), שענין זה הוא בדרך עבודת מתנה אתן את כהונתכם, עיי' האתערותא דלתתא דמעשה הצדקה.

(ט) וזהו פדה בשלום נפשי, דאע"פ שבענין זה נכללים כללות ג' הקוין, כדרשת חז"ל⁹³ על הפסוק אמר הקב"ה כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הציבור מעלה אני עליו כאילו פדאני לי ולבני כו', מ"מ, העיקר שבהם בנוגע לענין הגאולה ופדי' הוא ענין הצדקה, שזהו שאמרו אין ישראל נגאלים אלא בצדקה, ועז"נ צדק לפניו

(92) ראה מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' תפט (ועם הגהות — אוה"ת שה"ש ח"ב ע' תרעט ואילך). אוה"ת בלק ע' תקקצו. המשך תרס"ו ס"ע ג.

(93) ברכות ח, א.

(88) תו"א בראשית ד, א.
 (89) משנה כריתות ז, ב. שו"ע אדה"ז
 או"ח מהדו"ק ס"א סי"ג.
 (90) לקו"ת שלח מא, ג. ובכ"מ.
 (91) ראה המשך תרס"ו ע' שנא ואילך.

יהלך, שמוליך ופועל את פנימיות הלב גם בענין התפלה, ועי"ז גם בענין התורה (כמדובר לעיל (ס"ו) שכדי שלימוד התורה יהי' באופן דכעונה אחר הקורא, צ"ל הקדמת עבודת התפלה, לאחרי הקדמת נתינת הצדקה, כמ"ש אני בצדק אחזה פניך). וזהו גם שהצדקה נקראת שלום, לפי שעל ידה נעשה שלום בין ישראל לאביהם שבשמים, שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה⁹⁴, שנעשית היציאה מן המיצר אל המרחב, מן הגשם אל הרוח, וגם מן הגיהנם⁹⁵, היינו, שתמורת ההנהגה דאני היום (שרואים רק את היום ההוא)⁹⁶, נעשית ההנהגה באופן דהיום לעשותם⁹⁷, כיון שרואים מה שפועלים ע"י התשובה ומעשים טובים בעוה"ז, כמארז"ל⁹⁸ יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעוה"ז מכל חיי העוה"ב. ועי"ז נעשה הענין דפדה בשלום נפשי, נפשו הפרטית של כל אחד מישראל, והנפש הכללית דכללות בני"י, ועד שפועלים הענין דפדה בשלום נפשי בספירת המלכות, ששרשה מבחי' רדל"א⁹⁹, פנימיות עתיק¹⁰⁰, שזהו עצמות ומהות, שיומשך ויתגלה למטה, להיות דירה לו ית' בתחתונים.

(97) ס"פ ואתחנן ובפרש"י. (98) אבות פ"ד מ"ז. (99) עץ חיים שער יג (שער א"א) פ"ב. סה"מ עטר"ת ע' סה ואילך. (100) ראה לקו"ת דרושים ליוה"כ עא, ג ואילך.	(94) ראה סנהדרין צט, ב. לקו"ת שלח מז, ב. (95) שיחת יט כסלו תרצ"ט (ספר השיחות תרצ"ט ע' 315). וראה גם בהשיחה שלפני המאמר (לקמן ע' 254 ואילך). (96) ראה גם בשיחה הנ"ל ס"ד.